

การพัฒนาความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้ ตามแนวโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Critical Viewing Ability by Yonisomanasikarn Approach for the Sixth Grade Students

จันจิรา พึ่งพงษ์*

Janjira Pungphong*

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย**

Siriwan Vanichwatanavorachai**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศิระชะทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ หนึ่งกลุ่มสอบก่อนและสอบหลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนว โยนิโสมนสิการ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการดูอย่างมีวิจารณญาณ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและสถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการใน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ : การดูอย่างมีวิจารณญาณ/ การจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ

Abstract

The purpose of this experiment research were to: 1) compare the sixth grade students' critical viewing ability before and after being taught by Yonisomanasikarn approach and 2) study the students' opinion toward Yonisomanasikarn approach. The sample consisted of 30 of the sixth grade students of

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Watsrisathong School, Nakornpathom Education Service Area Office2 of the second semester academic year 2015. The research design was the one – group pretest - posttest design. The research instruments were the lesson plans taught by Yonisomanasikarn approach, critical viewing ability test and a questionnaire asking the students' opinions toward Yonisomanasikarn approach. The statistical analysis employed were percentage, mean, standard deviation and t-test dependent. The result of this research were as follow: 1) The sixth grade students' critical viewing ability after being taught by Yonisomanasikarn approach were higher than before at the level .01. 2) The sixth grade students' opinions toward Yonisomanasikarn approach were at the highest level.

Keywords : Critical Viewing/ Yonisomanasikarn Approach

บทนำ

การจัดการศึกษานับว่าเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างสังคมเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรัสไว้เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2510 ว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการการพัฒนาชีวิตมนุษย์ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่มีคุณค่าของชาติ งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ ทั้งนี้เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่เราทราบกันดีแล้วระยะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้น ด้วยว่าพลเมืองของเรบางส่วนเสื่อมโทรมลงไปในความประพฤติและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไป เราอาจจะเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้นอกจากเหตุอื่นแล้วต้องมีเหตุมาจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอนเราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541: 35) จากพระ

บรมราโชวาทแสดงให้เห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่มีคุณค่า

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ซึ่งภาษาไทยนั้นเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 1) ยังได้จัดให้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยในการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มิได้มุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว

แต่จะเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดสาระซึ่งเป็นองค์ความรู้ไว้ 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ได้เน้นเฉพาะทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเท่านั้น แต่ยังได้เพิ่มทักษะการดู ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในยุคปัจจุบันที่ถือว่าเป็นยุคของข้อมูล ข่าวสาร กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 64) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการดูไว้ว่า การดูเป็นการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการ์ตูนและสามารถแสดงทรรศนะข้อมูลข่าวสารด้วยการพูด และการเขียนการดูจึงเป็นการเรียนรู้และแสดงทรรศนะของตน และการดูนับวันจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องประเมินสิ่งที่ดูและใช้การดูให้เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ ทักษะการดูจึงถือว่าเป็นทักษะสำคัญที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร โลกที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีสื่อต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 3) จึงได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด ว่าให้ผู้เรียนสามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงใน

โอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ การดูเป็นการรับสารแล้วแปลความหมายของสิ่งที่ดูออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้รับสารนั้นสามารถวิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่า ของสารที่ได้รับว่ามีคุณค่าหรือประโยชน์มากน้อยเพียงใด การรับสารโดยการดูมีทั้งสื่อที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์สื่อต่างๆทั้งวิทยุ โทรทัศน์ วิดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ นับเป็นสื่อใกล้ตัวที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน การที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเลือกนำทักษะการดูมาใช้ให้เกิดประโยชน์นั้น ผู้เรียนต้องเลือกรับสารอย่างมีวิจารณญาณ ต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการดูอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการดูอย่างมีวิจารณญาณนั้นต้องมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงนั้น ควรพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งด้านความรู้ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพของผู้เรียนในด้านทักษะการคิด กระบวนการคิดเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษา ระบบการศึกษาไทยได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิด ดังปรากฏในนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ใฝ่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 5) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี ซึ่งในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีตัวบ่งชี้พื้นฐาน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่ม

ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ซึ่งกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานข้อ 4 ได้เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ในจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต และนอกจากนี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เพิ่มรายวิชาที่กว้างขวางขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสาร (มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ, 2558: 35) มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมจึงจัดได้ว่าทักษะการคิดเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นสามารถพัฒนาได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะสาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์และประการสำคัญต้องมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากปัจจุบันเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องต่างๆ

มากมาย การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความใฝ่รู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเท่าทันโลกอยู่เสมอ (ศรีณย์พร ยินดีสุข, 2558: 284) บุคคลผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนวัดศิรชะทองมีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.52 ซึ่งเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับประเทศคือร้อยละ 44.88 ต่ำกว่าในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2 คือร้อยละ 46.95 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละสาระคือ สาระที่ 1 การอ่าน คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.08 สาระที่ 2 การเขียน คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.37 สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.68 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.31 และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.08 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าทั้งระดับประเทศและระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อพิจารณาผลคะแนนเฉลี่ยแต่ละสาระ สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ เป็นสาระที่มีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และในปีการศึกษา 2555 โรงเรียนวัดศิรชะทองได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งในข้อสังเกตและในข้อเสนอแนะได้บันทึกเพิ่มเติมไว้ว่าครูมีการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการดูอย่างมีวิจารณญาณในห้องเรียนน้อย ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิด ทักษะการฟัง และทักษะการดู นักเรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ คัดสรรสร้างสรรค์ และคิดได้ตรง

การพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีหลายวิธีทั้งการใช้สื่อประสม ละครโทรทัศน์ แนวคิดการสอนจากนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ เช่น การสอนคิดโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ การสอนให้คิด ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณปรากฏชัดเจนในพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลซึ่งปรากฏในกาลามสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนให้เหล่ากาลามชนใช้สติปัญญาในฟังและดู มิได้ทรงชักจูง แต่ให้พิจารณาโดยใช้เหตุผล สติปัญญาให้รอบคอบ จึงเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาได้ปรากฏคำสอนการดูและคิดอย่างมีวิจารณญาณมาอย่างช้านาน การสอนคิดและดูอย่างมีวิจารณญาณในพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเพราะคนไทยมีความผูกพันกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธ เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับคนไทย นอกจากนี้โรงเรียนวัดศิระทองยังเป็นโรงเรียนวิถิพุทธซึ่งจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และยังมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การดูอย่างมีวิจารณญาณตามแนวพุทธธรรม ซึ่งทศนา เขมมณี (2544: 85) ได้มีความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการว่าเป็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดในระดับสูง

เป็นความคิดที่มีความรอบคอบสมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง การคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดพิจารณาวิเคราะห์แยกแยะเรื่องราว พิจารณาข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ การจำแนก การโยงความสัมพันธ์และการประเมินค่า สมประสงค์ น่วมบุญลือ (2555: 35) ได้กล่าวว่า โยนิโสมนสิการเป็นพื้นฐานการคิดวิจารณ์แบบพุทธ เนื่องจากโยนิโสมนสิการ คือ การคิดหาเหตุ มีหลัก 4 ประการ คือ คิดให้ถูก (มีจุดหมาย) คิดให้เป็นลำดับขั้นตอน คิดด้วยเหตุผล และคิดให้เกิดประโยชน์ และนอกจากนี้ สุมนอมรวิวัฒน์ (2546: 53) ได้นำแนวคิดจากหนังสือพุทธธรรมของพระราชวรมนิ ซึ่งเขียนเกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดตนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสาระอันเป็นความจริงของชีวิต และเข้าใจในเหตุและผล องค์ประกอบปัจจัย และผลกระทบอันมีผลกระทบต่อการประเมินค่า โยนิโสมนสิการ คือการรับรู้ด้วยปัญญา โดยให้เด็กได้พัฒนาปัญญาจากความรู้สึกรับรู้หรือไม่ชอบใจ การสอนคิดตามแนวโยนิโสมนสิการจึงน่าจะเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปสู่การดูอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากหากผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็จะสามารถเป็นผู้ที่มีทักษะในการดูอย่างมีวิจารณญาณได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ มาใช้พัฒนาความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ The One - Group Pretest-Posttest Design หนึ่งกลุ่มสอบก่อนและสอบหลัง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 144) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการทดลอง สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการได้ค่าดัชนีสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 แบบทดสอบวัดความสามารถการดูอย่างมีวิจารณญาณแบบปรนัย 20 คะแนน มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.23 – 0.73 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.26 – 0.80 แบบทดสอบวัดความสามารถการดูอย่างมีวิจารณญาณแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ข้อละ 12 คะแนน รวมคะแนน 48 คะแนน ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่น .783 จากนั้นดำเนินการทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างไว้ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการของสุมน อมรวิวัฒน์ (2546: 84 - 85) มาจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ช้่นนำการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ และทบทวนความรู้เดิม 2) ช้่นสอน 2.1 ครูเสนอสาระสำคัญของบทเรียน 2.2 ฝึกรวบรวมข้อมูล 2.3 จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดความคิด 2.4 การพิจารณาเลือกทางเลือก สรุปประเด็นและตัดสินใจ 2.5 การให้เหตุผลในการเลือกทางเลือก 3) ช้่นสรุป 3.1 ครูและนักเรียนร่วมอภิปรายและสรุปบทเรียน 3.2 วัดและประเมินผลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ 5 วิธี ที่เป็นลักษณะของการดูอย่างมีวิจารณญาณ คือ การวิเคราะห์ การตีความ การประเมินค่าและการนำไปใช้ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบวิภาษวาทวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศิรชะทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่การจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 11 โฆษณาน่ารู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 12 สร้างสรรค์ภาษาโฆษณาน่าสนใจผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

ขั้นตอนที่ 3 หลังการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบหลังเรียน ไปทดสอบกับนักเรียนเพื่อวัดความสามารถการดูอย่างมีวิจารณญาณ และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ ไปสอบถามกับนักเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมงแบบทดสอบวัดความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมุติฐานที่กำหนดไว้

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยดังนี้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนคิดเป็น คิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผล เป็นการฝึกให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณเมื่อนักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วจะนำไปสู่การดูอย่างมีวิจารณญาณสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546: 161) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสคิด แสดงออกได้ฝึกวิธีการคิดอย่างแยบคายและนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสคิด รูปแบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการมุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สุวิทย์ มูลคำ (2547: 55) กล่าวว่าวิถีพุทธวิถีในการคิดของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นวิธีการอันประเสริฐล้ำค่า

ยังเป็นวิธีการในการสร้างคนให้รู้จักคิด หรือ คิดเป็น ประกอบด้วยลักษณะการคิดที่ดี 4 ประการ คือ การคิดถูกวิธี การคิดมีระเบียบ การคิดมีเหตุผล และการคิดที่มุ่งในสิ่งที่เป็นกุศลลักษณะการคิดดังกล่าว เรียกว่าการคิดแบบโยนิโสมนสิการ สอดคล้องกับ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2555: 178) ที่กล่าวว่าวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการคิดที่มีจุดมุ่งหมายที่จะกำจัดความไม่รู้ ผู้ที่รู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นผู้ที่ดีคิดเป็น คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ทำให้รู้จักใช้สิ่งทั้งหลายให้เป็นประโยชน์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ 5 วิธีคิด ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบวิภาษวาท วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนด้านการวิเคราะห์ การตีความ การประเมินค่า และการนำไปใช้ ซึ่งการวิเคราะห์สอดคล้องกับวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย และวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ การตีความสอดคล้องกับวิธีคิดแบบวิภาษวาท การประเมินค่าสอดคล้องกับวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมและการนำไปใช้สอดคล้องกับวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ โดยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีการคิดที่พิจารณาการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เป็นผล เป็นการพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ แล้วสืบค้น สืบสาวไปถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดผลนั้น อาจทำได้โดยการหาความสัมพันธ์ หรือการตั้งคำถามแล้วหาคำตอบ เมื่อหาคำตอบที่แท้จริงแล้วย่อมสามารถสืบสาวไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น การสอนคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยทำให้นักเรียนมี

ความสามารถในการวิเคราะห์ สามารถแยกแยะ จัดลำดับ กำหนดปัญหาได้ อันเป็นจุดเริ่มต้นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ดูวิดีโอ ฟังเพลง ดูรูปภาพ เล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การเดาสถานการณ์จากโฆษณาที่ดู เป็นการสอนให้นักเรียนตระหนักถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลักแห่งเหตุและผล จนสามารถประยุกต์ใช้ได้เมื่อเจอกับสถานการณ์จริงวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ เป็นวิธีการคิดที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ว่าส่วนย่อยแต่ละส่วนล้วนมีความสัมพันธ์กัน ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เป็นการฝึกให้คิดแบบแยกแยะองค์รวมของสิ่งต่าง ๆ วิธีคิดแบบนี้ไม่ใช่การจำแนกแยกแยะหรือจำแนกออกไปอย่างเดี่ยวเท่านั้นแต่มีการจัดหมวดหมู่หรือจัดประเภทไปพร้อมกัน เป็นการคิดวิเคราะห์ข้อมูลช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล สังเกต จำแนก แยกแยะข้อมูลและระบุรายละเอียดได้ ซึ่งครูได้จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้จำแนกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น บอกความเหมือน ความแตกต่าง ทำให้นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีคิดแบบวิภาษวาท ลักษณะของการคิดแบบนี้เป็นการคิดโดยแยกแยะให้เห็นแต่ละแง่แต่ละด้านครบทุกแง่มุมทุกด้าน เป็นการประมวลผลข้อมูล ตีความข้อเท็จจริงสรุปอ้างอิงหาหลักฐาน จัดระบบข้อมูลใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น ข้อมูลใดน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ ทำให้ผู้เรียนรู้ความหมายแฝงในเรื่องนั้นๆ เข้าใจความหมายที่ไม่ได้แสดงไว้โดยตรง

การวิจัยในครั้งนี้ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการตีความ จากการดูรูปภาพ ดูวิดีโอ ฟังเพลง ดูโฆษณาสินค้า วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นวิธีการคิดแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุตัดทางไม่ให้เลวเข้าครอบงำ คนที่มีวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ มักเป็นคนที่ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ

สามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง เป็นวิธีการคิดที่ใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอย ปัจจัย 4 และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยมีหลักคิดที่สำคัญ คือ ในการพิจารณาเลือกต้องพิจารณาด้วยสติและปัญญาแยกแยะได้ว่า สิ่งนั้นมีคุณค่าแท้ หรือ คุณค่าเทียม การเรียนรู้การคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมเป็นการฝึกการประเมินผลโดยการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล โดยนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดมีคุณค่า สิ่งใดไม่มีคุณค่า คุรุจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนดูวิดิทัศน์รูปภาพต่าง ๆ แล้วพิจารณาคุณค่าว่าสิ่งใดเป็นคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ให้นักเรียนเลือกพิจารณาโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ไม่ให้มีกิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ นักเรียนได้ฝึกคิดทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย อภิปรายความคิดเห็นของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนเองในชั้นเรียนว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร นักเรียนร่วมอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปปรับปรุงข้อสรุปใหม่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการนี้ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเอง ฝึกการประเมินคุณค่าของข้อมูล วิชิตคิดแบบอรรถสัมพันธ เป็นวิธีการคิดตามหลักการและจุดมุ่งหมาย คือพิจารณาเข้าใจความสัมพันธระหว่าง ธรรมกับอรรถ หรือหลักการกับความมุ่งหมาย เป็นความคิดที่สำคัญมาก ในเมื่อจะลงมือปฏิบัติธรรมหรือทำการตามหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมาย ไม่กลายเป็นการกระทำที่คลาดเคลื่อน เลื่อนลอย หรือมลาย วิชิตคิดเช่นนี้นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สื่อโฆษณาเป็นสื่อการเรียนรู้การดูอย่างมีวิจารณญาณ

เนื่องจากปัจจุบันนี้เป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ มากมาย บุคคลผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมการใช้วิดิทัศน์สื่อโฆษณาในการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน เกิดความคิดได้อย่างหลากหลาย ดังที่ศิริทิพย์ เค้นดวง (2556: 92) ได้กล่าวว่าการใช้สื่อวิดิทัศน์มีส่วนช่วยกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล (2546: 116) ศึกษาการพัฒนาทักษะ การดูอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อละครโทรทัศน์ ได้กล่าวไว้ว่า สื่อ วิดิทัศน์เป็นส่วนช่วยกระตุ้นและแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ ทำให้การฝึกทักษะการดูอย่างมีวิจารณญาณเป็นไปโดยง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา ทองคำ (2550: 56) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการฟังการดูอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อประสมผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการฟังการดูอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้สื่อประสมช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 73.90 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่องการฟังการดูอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม เรื่องการฟังการดูอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมาก

1. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ รองลงได้แก่ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ ได้คิดหาคำตอบด้วยตัวเอง ซึ่งสุวิทย์ มูลคำ (2547: 54) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้และได้ฝึกฝนวิธีการ โดยแยกย่อย ผู้สอนนำเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ เพื่อเป็นการเสริมแรงกระตุ้นเร้าให้เกิดความมานะพากเพียร ฝึกหัดอบรมตน ใช้สื่อการสอนและกิจกรรมที่น่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2556: 278) ที่กล่าวว่าไว้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเป็นการฝึกฝนวิธีคิดโดยนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและแสดงออกอย่างถูกวิธี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการนั้นจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ โดยมีอุปกรณ์และวิธีการต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ รูปภาพ เพลง วิดีทัศน์ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนได้ดูวิดีโอที่น่าสนใจ เล่นเกมซึ่งทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่นักเรียนและครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นกันเองและสนุกสนาน นักเรียนและเพื่อนๆ มีความผูกพันและคุ้นเคยกันมากขึ้น นักเรียนมีความสุขในการปฏิบัติ มีความพึงพอใจในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ จัดสภาพบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความแปลกใหม่ ไม่จำเจ สร้างบรรยากาศ สร้างความสนใจ เป็นบรรยากาศที่ชวนให้สบายใจ (สุวิทย์ มูลคำ, 2547: 53)

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการมีกระบวนการสอนและรูปแบบการสอนที่ทำให้ครูและนักเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครูเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งหมายถึง ครูทำตนให้เป็นที่เคารพรักของศิษย์ โดยมีบุคลิกภาพที่ดี สะอาด แจ่มใส และสำรวม มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นใจในตนเอง จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ เหมาะสมกับระดับของชั้น วัยของผู้เรียน วิธีการสอนและเนื้อหาของบทเรียน (ทิสนา แคมมณี, 2556: 278) ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการดูสื่อโฆษณาอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น นักเรียนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้การดูอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกตจากดูมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูฝึกให้นักเรียนรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้หลักการ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด ลงมือค้นคว้า

คิดวิเคราะห์ และสรุปความคิด นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2549: 25) ได้กล่าวว่า โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี เป็นองค์ธรรมสำคัญยิ่งในกระบวนการศึกษา หรือในการพัฒนาดน เป็นขั้นที่ใช้ความคิดของตนเองเป็นอิสระ เป็นการฝึกใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ สุวิทย์ มูลคำ (2547: 53) ได้กล่าวถึงข้อดีในการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านการคิดหาเหตุผลอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดปัญญด้วยตนเอง เสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้เรียน จัดลำดับความคิดโดยใช้หลักการขั้นสูง สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แหมมณี (2556: 279) ได้กล่าวว่าการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะในการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ปัญญา อ.โพธิ์ทอง (2552: 81) ที่ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการ พบว่า ความคิดเห็นนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการ โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เพ็ญพิชชา มั่นคง (2554: 106) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลการเรียนรู้เรื่อง พลเมืองดีของสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการจึงเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นกัลยาณมิตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีผลการเรียนที่สูงขึ้น ครูควรนำรูปแบบการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดและแสดงความคิดเห็น ได้ค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง ครูจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และไม่เบื่อหน่าย

3. จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าความสามารถในด้านการตีความ การประเมินค่า และการนำไปใช้ ครูจึงควรหาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้การฝึกทักษะการดูอย่างมีวิจารณญาณจากโฆษณาครูควรนำสื่อประเภทอื่นมาให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการดูด้วย เช่น ละคร นิทาน เพื่อนักเรียนจะได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยการจัดการ โยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นด้วย
เรียนรู้ตามแนวโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาทักษะ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
การดูแล การมี การศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามแนว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *พจนานุกรมนักเรียนฉบับปรับปรุง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:

คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชม
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิงกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล. (2546). *การพัฒนาทักษะการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โดยใช้สื่อละครโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิตยา ทองคำ. (2550). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการฟังการดูอย่างมีวิจารณญาณกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อประสม*. ศรีสะเกษ: โรงเรียน
กันทรารมณ.

ปัญญา อ.โพธิ์ทอง. (2552). *การพัฒนาการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและความสามารถในการ
ในการคิดอย่างมีเหตุผลด้วยวิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2549). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร:
สยาม.

เพ็ญพิชชา มั่นคง. (2554). *การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลการเรียนรู้เรื่อง
พลเมืองดีของสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนว
โยนิโสมนสิการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิสนา แคมมณี. (2544). *การคิดและการสอนคิด*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2556). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.

กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2558). “การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนการใช้ต้นแบบหลักสูตร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* 7(1):
35.”

- .....
- ศรัณพร ยินดีสุข. (2558). “การพัฒนารูปแบบการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตเอนกที่ฟคอนสตรัคติวิสต์และการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความใฝ่รู้ของเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 7(2): 275.
- ศิรินทิพย์ เด่นดวง. (2556). “การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการฟังและคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 5(1): 92.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2555). การคิดวิจารณ์ การใช้หลักตรรกะเพื่อการตัดสินใจเลือก. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ. (2555). พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิกพริ้นติ้ง
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2546). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: เป็นพับลิชชิง.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). กลยุทธ์การสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์